

DINLĂUNTRUL TEATRULUI

Bogdan ULMU

File dintr-un jurnal teatral

★ Culmea! Vlad Mugur a murit în timp ce-i citeam confesiunile (strânse de Florica Ichim într-o carte remarcabilă, o carte-testament: *La vorbă cu Vlad Mugur*). E o carte care pe regizori, ca și pe actori, nu-i lasă să se așeze în comodități; să umble doar la „sertărașe”: e un testament artistic în care sunt analizate mari piese ale literaturii dramatice universale, dar sunt rememorate decenii și figuri trecute (unele sinistre!), e povestită viața agitată, plină de succese, dar și de dezamăgiri a artistului, cuprinde sfaturile pertinente ale pedagogului Mugur... într-un cuvânt, rămâne – mai ales după dispariția regizorului – o carte importantă...

Din ea selectez, deocamdată, doar unele aforisme (meditații) care pun pe gânduri omul de teatru contemporan – fie el din generații, școli ori țări diferite:

„Fără sprijin, talentul se poate frânge. [...] Imaginea artistică se naște frumos, din chin și îndoială. Chinul și îndoiala te împing spre inspirație. [...] Oamenii din teatru au lefuri mici și trebuie să-și câștige banii în afara casei Thaliei. Dacă statul e de vină, cum eu socotesc că teatrul e mai important decât statul, propun să se schimbe statul, nu teatrul. [...] Dacă în școlile de teatru nu se ia în serios de coarne taurul selecției, dacă nu se învață că talentul e greu de descoperit și mai greu de îngrijit, dacă nu se restabilesc funcțiile limbii, ale mișcării, ale spiritului, teatrul se va înnăclăi în glumițele atât de iubite, în formele fără cap și fără sfârșit, în semnele nimănui”...
Just.

★ La un festival de teatru de la Cluj, un vechi cunoscut, regizor la radio, mă vede și joacă o enormă uimire: „Mai trăiești? Nu mai știu nimic despre tine de 10 ani!”. Cam la fel a reacționat și o realizatoare TV, cu câteva luni mai devreme, la un festival de umor.

Sigur că nu fac parte dintre răsfățații mediatizării; nu fac nici vâlvă în jurul realizărilor personale, nefiind stilul meu. Dar măcar cantitativ, ele nu pot fi ignorate. Nu cumva e și o carență de informare a celor ce se miră și se laudă cu necunoașterea? Oare a nu citi reviste de specialitate (sau de cultură) și a nu fi la zi cu ce se petrece în țară să devină chiar o virtute? Hm...

★ Să dormi în cabina unui teatru! Nu o dată! Nu doar o noapte! Și nu în același teatru! Ciudată senzație!

Amestec – greu de explicat de către pățiți și greu de priceput de laici – de familiaritate, solitudine, confort, tristețe, boemă, studenție... într-un cuvânt, INEFABIL. De trei decenii stau prin cabinele teatrelor și încă nu m-am plictisit! (Prima oară, la Teatrul Național din București – actualul Majestic; ultima, la Bacău, în septembrie.)

★ Îmi aduc aminte, adesea, de marele meu amic din perioada timișoreană, Gh. Leahu (fost director al teatrelor din Giulești, Pitești și Timișoara – de altfel, pe ultimul el s-a luptat să-l facă Național!).

A murit devreme, de inimă rea: fusese obligat să se pensioneze la numai 50 de ani. Suferea, dându-mi, la fiecare întâlnire a noastră, același exemplu: madam' Bulandra. „De ce eu sunt scos din directorat la numai 50, când ea a fost instalată-n funcție la... 85!?”.

„85!?”.

Sigur, și Sadoveanu a devenit conducătorul Casei lui Alecsandri la doar 26 de ani! Dar astea constituie excepții. Valoarea managerului nu e direct proporțională cu experiența ori cu tinerețea sa; de fapt, în 90% din cazuri se merge (trebuie s-o spunem) la întâmplare!

Cine putea pronostica: „celebrul Amza Pellea nu va fi un director bun”?! Poate doar acela care ar fi ghicit că „cvasinecunoscutul actor Boroghină va fi un lider artistic excelent!”...

★ A mai dispărut o meserie (cel puțin, așa cred după ce am trăit multe experiențe recente): cea de corector. Nu e admisibil ca după patru corecturi cartea să apară tot cu greșelii! (nu cu 100, ca la prima; dar cu 20!).

Cineva, vechi editor înainte de '89, spunea că o carte fără greșeli de tipar nu mai e volum, ci MONSTRU. N-am avut (cel puțin în ultimii 11 ani!) fericirea de a fi publicat asemenea erori genetice. M-a bucurat Al de Sus numai cu „normalități”... (Vezi ultima mea carte, *Creangă, dramaturg fără voie*; câtă vreme irosită cu... cosmetizarea fiecărui exemplar, spre a nu-l trimite teatrelor – sau chiar amicilor – plin de erori!) De reținut: corectura musai să și-o asume autorul.

★ O secretară literară scrie cronici la spectacolele teatrului în care este angajată. Nu e normal, evident! Deoarece laudând

spectacolul, este suspectată de partizanat; desființându-l – de lipsă de colegialitate.

Îmi amintesc că marele teatrolog Valentin Silvestru povestea, adesea, că n-a vrut să se înhame la cârma unui teatru, pentru a-și putea exercita, cu demnitate, meseria de critic. Da' azi multe-s posibile...

★ Văd un Anouilh pe o scenă moldavă. Admir, printre altele, eleganța costumelor. „Păcat că nu toți știu să le poarte!” – remarcă, nu fără îndreptățire, o cronică-reasă.

Unde-s vremurile în care Vraca, Bălțițeanu, Iancovescu, Fory Etterle, Geo Barton, Willy Ronea, Ciulei, C. Bărbulescu, Cristea Avram, Lazăr Vrabie, Al. Demetriad, Șeptilici, Ionescu-Gion, Dinu Ianculescu se aflau pe scenă și... cronicarii se simțeau stingheriți, în loje, încorsetați în smocking!?

★ De ce oare, când repet cu cei doi-trei studenți care-mi sunt dragi, în trei ore nu termin decât trei pagini de text, iar cu unii actori, în aceeași perioadă de timp, „ridic pe scenă” nouă pagini? Răspunsul e conținut în întrebare: răbdarea. Atât de importantă și, vai!, atât de rar prezentă la repetiții!...

Povestea regretatul Vlad Mugur că a întrerupt nu o dată lucrul pe scenele din Capitală tocmai din cauza imposibilității de a lucra în tihnă, pe îndelete, cu-adevărat profesionist. Pretextând că salariile-s mici, actorii fugeau permanent după „ciubucuri” și nu se concentraseră deloc asupra viitorului spectacol.

Sigur că nu se trăiește în lux din leafa de artist la stat. Dar de ce să-ți chinuiești partenerii de repetiții care poate chiar vor să facă artă?!...